

5a. Anita Brask Rasmussen: Fantasy minder os om, at det hele faktisk er noget, vi har fundet på

Teksten er fra *Information* den 13. oktober 2022. Teksten er gengivet i uddrag.
Anita Brask Rasmussen (f. 1980), dansk journalist.

Du troede måske, at fantasy handler om verdener, der ikke findes. Om drager, enhjørninger, mytologi, sværdslag, grandios¹ udfoldede universer og underjordiske væsner. Det gør den også, men attraktionen ved fantasy har for mig altid været, at den får mig til at tænke over det at være menneske i den virkelige verden. Faktisk er det ofte sådan, at selv de

5 mest fantastiske eventyr er baseret på meget virkelige hændelser.

*Ringenes herre*² er historien om en ring, der om noget placerer den, der bærer den, i kamp med sine indre dæmoner. På ringen er der indgraveret teksten: *One Ring to rule them all. One Ring to find them. One Ring to bring them all and in the darkness bind them. In the land of Mordor where the Shadows lie*³. Men samtidig har J.R.R. Tolkien omend modvilligt indrømmet, at *Ringenes herre* er delvist inspireret af The Great War – som de i Storbritannien kalder Første Verdenskrig.

10 George R.R. Martin⁴, som har skrevet romanforlægget til *Game of Thrones*, har flere gange fortalt, at historien er inspireret af Rosekrigene, i hvilke to adelsfamilier i middelalderen udkæmpede en blodig borgerkrig om retten til den engelske trone.

15 Når fantasygenren bygger verdener op, minder den os om, at det også er det, vi har gjort. At styreform, retssystemer, familiekonstellationer, normer og traditioner er noget, vi har fundet på. Gennem årtusinders tilstedeværelse på Jorden har vi på forskellig vis forsøgt at indrette os på en måde, der fungerer for den enkelte og for fællesskabet.

20 Og det er jo i denne vekselvirkning, at vores moderne samfund er opstået. Et forpligtende fællesskab, der ikke kan fungere uden normer, men heller ikke kan være så moralsk, at det er hæmmende for friheden. En stat, der overdrages magt og ansvar for fællesskabets bedste, men ikke på bekostning af borgerens frihed, men i stedet på grundlag af den. Det var sådan, vi byggede verden. Den demokratiske samfundsorden og civilisationen er ikke opstået af sig selv. Den er det foreløbige resultat af en udvikling, vi

25 selv har sat i gang.

Men betyder det så, at fantasy er stærkt konservativt og samfundsbevarende? Nej, tværtimod er der adskillige eksempler på, at fantasy kan have revolutionært potentiale. Ved netop at sætte fokus på magten, og hvordan vi har indrettet samfundet, opstår den mulige tanke, at tingene kunne være anderledes. Det er faktisk os, der bestemmer.

30 Hele Harry Potter-serien⁵ slutter med, at Harry nægter at overtage den mest magtfulde af alle tryllestave for at genetablere den stabilitet, der i årevis har været sikret af, at en god og retfærdig mand besad den. Han vil en anden form for sameksistens, der ikke er defineret af hvem der har magten over det stærkeste våben.

35 Hvad er forskellen på science fiction og fantasy egentlig? Grundlæggende kan man sige, at science fiction arbejder med fantastiske scenarier, der er teoretisk mulige, men usandsynlige, mens fantasy ikke lader sig begrænse af mulighed. Det er ikke så enkelt som, hvorvidt det mest anvendte transportmiddel er en drage eller et rumskib.

¹ *grandios*: storslået.

² *Ringenes herre*: romanserie i tre bind (udgivet 1954-1955) af den britiske forfatter J.R.R. Tolkien (1892-1973).

³ *One Ring to rule them all. One Ring to find them. One Ring to bring them all and in the darkness bind them. In the land of Mordor where the Shadows lie*: citat fra *Ringenes Herre*: "Én ring til at herske over dem alle. Én ring til at finde dem. Én ring til at bringe dem alle og i mørket binde dem. I Mordors land hvor skyggerne ligger".

⁴ R.R. Martin: amerikansk forfatter (f. 1948).

⁵ *Harry Potter-serien*: serie af fantasy-bøger (påbegyndt 1997) af den britiske forfatter J.K. Rowling (f. 1965).

40 Dertil kommer, at til trods for at fx Stephen Kings⁶ eventyrverden både indeholder
havfruer og solure, der kan gøre døende hunde til hvalpe, så er der tale om det, der kaldes
low fantasy. Verden, som vi kender den, eksisterer nemlig parallelt med den fantastiske
verden, hvad den jo ikke gør i for eksempel Tolkiens *Ringenes herre*, der er såkaldt *high*
fantasy.

45 Men uanset om man er til den mulige, men usandsynlige eller den helt usandsynlige
historie, så har science fiction og fantasy det til fælles, at det handler om, at det forpligter at
være menneske på både det konkrete og det abstrakte plan.

⁶ *Stephen King*: amerikansk forfatter (f. 1947).

5b. Adam Garff: Brødrene Grimm kan ruste mine børn til livets opgaver

Teksten er fra Kristeligt Dagblad den 27. januar 2023.

Adam Garff (f. 1990), dansk sognepræst.

Man kan let blive ambitiøs på sine børns vegne. Og forpustet. Det ene øjeblik skal de spille på et klassisk strengeinstrument, det næste øjeblik skal de beherske et fremmedsprog. De skal gå til sport, helst noget, der giver dem selvtillid, holdånd og fysisk overskud, og har de været på et bagekursus, bliver de nok mere hele mennesker.

5 Der er selvfølgelig mange, der tager det stille og roligt på deres børns vegne, gudskelov. Forældre, der ser børnenes udvikling an og understøtter de mange indfald med kærlighed og tålmodighed. Giver tid og plads. (...)

10 Vi har valgt den stille kamp. I et forsøg på at gøre drengene mere modtagelige over for den eksistentielle turbulens, der venter forude, er vi gået om bord i Brødrene Grimms eventyr⁷. Det er glimrende godnatlæsning – dog med den fare, at børnene bliver så fanget af eventyrerne, at de vil høre flere. Vi har været vidt omkring, og især Rumleskaft og Snehvide er storfavoritter. Idéen med eventyrlæsningen er, at drengene får en sans for tilværelsens temaer. Om ondskaben og kærligheden, om et menneskes kamp for det gode, om livets forbandelser og velsignelser – og måske lidt om tilgivelse og retfærdighed.

15 Hvorfor er de syv små dværge egentlig så venlige?

20 Måske er eventyrlæsningen et udslag af forældreentreprenørskab? En faders overambitiøse forsøg på at tvangsdanne sine drenge, så også de får en sans for det narrative og litterære. (...) Alligevel forestiller jeg mig, at eventyrlæsningen kan ruste dem til et par af livsopgaverne. Det er godt at have kendskab til de onde hekse, til styrkeprøverne og til nederlagene, når livet ligger og venter for de små drengefødder.

⁷ *Brødrene Grimms eventyr*: samling af folkeeventyr udgivet af brødrene Jacob og Wilhelm Grimm, Tyskland (1812-1815).

5c. Brødrene Grimm: Bidronningen

Teksten er et folkeeventyr, udgivet i Grimms Samlede Eventyr, 1812.

Brødrene Grimm (Jacob Grimm (1785-1863) og Wilhelm Grimm (1786-1859)), tyske sprogforskere og folkemindesamlere.

Der var engang to kongesønner, som gik ud på eventyr, men forfaldt til et vildt og udsvævende liv, så de slet ikke kom hjem igen. Deres yngste bror, som blev kaldt dumme Peter, begav sig da på vej for at lede efter dem, men da han endelig fandt dem, gjorde de kun nar af ham, fordi sådan en dum fyr troede, at han kunne klare sig ude i den vide

5 verden, når det ikke engang var lykkedes for sådan to kloge hoveder som de. De drog imidlertid alle tre videre sammen og kom til en myretue. De to ældste ville rode op i den for at se, hvordan de små dyr blev forskrækkede og løb af sted med deres æg, men dumme Peter sagde: "Lad dyrene være i fred, jeg kan ikke lide, at I gør dem noget." De gik så videre og kom lidt efter til en sø, hvor der svømmede mange, mange ænder. De to brødre ville

10 fange nogle af dem og stege dem, men dumme Peter satte sig imod det og sagde: "Lad dyrene være i fred. I må ikke røre dem." Noget efter kom de til en bistade, hvor der var så meget honning, at den løb ned ad stammen. De to brødre ville tænde ild op under træet for at kvæle bierne, så de kunne tage honningen, men dumme Peter satte sig igen imod det. "Lad de små dyr være i fred," sagde han.

15 Efter nogen tids forløb kom de til et slot, hvor staldene stod fulde af stenheste. De gik gennem alle salene, men der var ikke et levende menneske at se. Endelig kom de til en dør, hvor der hang tre nøgler, og midt på døren var der en lem, som de kunne kigge igennem, og de så da, at der inde i stuen sad en lille grå mand ved bordet. De kaldte på ham en gang og to gange, men han hørte det ikke. Tredje gang rejste han sig endelig op og kom hen og

20 åbnede døren. Han sagde ikke et ord, men førte dem til et rigt besat bord, og da de havde spist og drukket, viste han dem hver ind i sit soveværelse. Næste morgen kom han ind til den ældste, vinkede ad ham og førte ham hen til et stenbord, hvorpå stod skrevet tre opgaver, som måtte udføres, hvis slottet skulle befries. Før det første skulle man samle tusind af prinsessens perler, som lå ude under mosset i skoven, og hvis der ved solnedgang

25 manglede en eneste, blev den, der havde prøvet derpå til sten. Den ældste gik derind og ledte hele dagen, men ved solnedgang havde han kun fundet hundrede og blev straks forvandlet til sten. Den næste dag ville den næstældste prøve sin lykke, men det gik ham ikke stort bedre, han fandt kun to hundrede perler og blev også til sten. Til sidst kom turen til dumme Peter. Han søgte og søgte, men det gik kun langsomt, og han satte sig bedrøvet

30 på en sten og græd. Mens han sad der kom den myrekonge, som han engang havde frelst, med fem tusind myrer, og det varede ikke ret længe, før de små dyr havde fundet alle perlerne og båret dem sammen i en bunke.

Den anden opgave var at hente nøglen til kongedatterens sovekammer op fra havets bund. Da dumme Peter kom ned til vandet, kom de ænder, han engang havde frelst,

35 svømmende og dukkede ned og hentede nøglen til ham.

Den tredje opgave var den vanskeligste. Kongen havde tre døtre, som lå og sov, og han skulle nu sige, hvem der var den yngste. De lignede hinanden aldeles og der var ikke anden forskel end den, at de lige før de faldt i søvn havde spist forskellige søde sager, den ældste et stykke sukker, den anden lidt sirup, og den yngste en skefuld honning. Da kom

40 dronningen for de bier, som dumme Peter havde frelst, flyvende og satte sig på munden af dem. Da den mærkede, hvem der havde spist honning, blev den siddende der, og således fandt kongesønnen den rette. Nu var trolddommen løst, alle vågnede, og de der var forvandlet til sten blev til mennesker igen. Dumme Peter blev gift med den yngste og bedste og blev konge, da hendes far var død, og hans to brødre fik de to andre søstre.

5d. J.K. Rowling: Harry Potter og De Vises Sten

Teksten af et uddrag af første bind i romanserien om Harry Potter fra 1997.

J.K. Rowling (f. 1965), britisk forfatter.

Romanen handler om den unge troldmand Harry Potter og hans kamp mod den onde Voldemort. I det første bind er Voldemort på jagt efter De Vises Sten, som han skal bruge til at lave Livets Elixir, der bl.a. kan give evigt liv. I uddraget har Voldemort taget bolig i en værtskrop, Professor Quirrel, og Harry Potter har netop fået fat på Stenen. Der udspiller sig nu en konfrontation mellem de to.

Da Harry bevægede sig, kunne han tydeligt mærke Stenen i sin lomme. Turde han forsøge at flygte?

Men han var knap gået fem skridt, før en høj stemme talte, selvom Quirrel slet ikke bevægede læberne.

5 ”Han lyver ... Han lyver...”

”Potter, kom her!” råbte Quirrel. ”Sig mig sandheden! Hvad så du i spejlet?”

Den høje stemme talte igen.

”Lad mig tale med ham ... ansigt til ansigt...”

”Herre, du er endnu ikke stærk nok!”

10 ”Jeg er stærk nok ... til dette...”

Harry følte det, som om djævleslyngen atter havde fået fat i ham og bandt ham fast til stedet. Han kunne ikke bevæge en muskel. Rædselsslagen så han til, mens Quirrel begyndte at folde sin turban ud. Hvad var det dog her foregik? Turbanen faldt, og Quirrels hoved så underligt lille ud uden hovedbeklædningen. Så vendte han langsomt ryggen til Harry.

15 Harry ville gerne skrike, men han kunne ikke få en lyd over sine læber. Hvor Quirrels baghoved skulle have været, var der i stedet et ansigt — det mest frygtindgydende og uhyggelige ansigt, Harry nogensinde havde set. Det var hvidt som en kalket mur med glødende røde øjne og dødningsæsebor.

”Harry Potter...” hviskede det.

20 Harry prøvede at gå et skridt baglæns, men hans ben ville stadig ikke bevæge sig.

”Se, hvad der er blevet af mig!” sagde ansigtet. ”En sølle skygge af mig selv ... jeg kan kun tage en synlig form, når jeg deler en andens krop, men der er heldigvis altid folk, som er villige til at lukke mig ind i deres hjerter og sjæle. Enhjørningeblood har styrket mig i disse forløbne uger ... du så selv, hvordan trofaste Quirrel drak det for mig inde i skoven. Men
25 når først jeg besidder Livets Elixir, kan jeg skabe min egen krop. Så hvorfor giver du mig ikke bare Stenen, du gemmer i din lomme?”